

'ממעל לעצים'.

(1) ספר בראשית פרק ב

וַיִּטַע יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן עֵדֶן מִקֶּדֶם וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר:

(ט) וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֹחֵמֶד לְמִרְאָה וְטוֹב לְמֵאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע

רמב"ן על בראשית פרק ב פסוק ט

והיפה בעיני, כי האדם היה עושה בטבעו מה שראוי לעשות כפי התולדת, כאשר יעשו השמים וכל צבאם, פועלי אמת שפעולתם אמת ולא ישנו את תפקידם, ואין להם במעשיהם אהבה או שנאה ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע ולכן נקרא "עץ הדעת טוב ורע", כי ה"דעת" יאמר בלשוננו על הרצון, כלשונם (פסחים ו) לא שנו אלא שדעתו לחזור, ושדעתו לפנותו ובלשון הכתוב (תהלים קמד ג) מה אדם ותדעהו, תחפוץ ותרצה בו, ידעתוך בשם (שמות לג יב), בחרתיך מכל האדם, וכן מאמר ברזילי האדע בין טוב לרע, שאבד ממנו כח הרעיון, לא היה בוחר בדבר ולא קץ בו, והיה אוכל מבלי שיטעם ושומע מבלי שיתענג בשיר:

העמק דבר על בראשית פרק ב פסוק ט

ועץ הדעת טוב ורע. אין הפי' לעשות רע חלילה דא"כ מה לזה האילן בג"ע. אלא האוכלו יודע בשכל האנושי מה טוב לו ומה רע לו וממילא יכול להיות צדיק וישכיל שהמצות טוב והעבירות רע. אלא שבזה יהיה רד ממעלתו שהיה ע"י נשמת חיים שנופח באפיו דבוק בקונו ית' כחלק הדבוק ומקושר בעיקר. ולא הרגיש בטוב ורע לעצמו. וזהו עובד מאהבה. ומשא"כ האוכל מעץ הדעת נעשה עובד מיראת הרע לעצמו.

(1) ספר בראשית פרק כב

וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבְנֶן שָׁם אֲבְרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וַיִּצְרָף אֶת הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשָּׂם אֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לְעֵצִים

(8) ספר אמרי אמת - פרשת ויקרא

במדרש ובתנא דבי אליהו שכל הקורא צפונה לפני ה' הקב"ה זוכר עקידת יצחק, צריכים לעורר תמיד עקידת יצחק, כתיב ואני והנער נלכה עד כה וברש"י ממדרש אראה היכן הוא מה שאמר לי המקום כה יהיה זרעך ואיתא בשפת אמת שזה היה עיקר הנסיון שאברהם ידע שעתידים לעמוד ממנו בני ישראל שהם גדולים בלי שיעור וערך ומקדשים שם שמים תמיד ועל ידי שיעקוד את יצחק יאבד כל זה, ועל ידי שאברהם עמד בנסיון נהפך הדבר שנהיה יכולים תמיד לעורר עקידת יצחק וכדאיתא שעל ידי שקוראים פרשת העקידה מעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני, זו היא העלאת קרבן עולה דכתיב והעלהו שם לעולה, כתיב וישם אותו על המזבח ממעל לעצים היינו למעלה מעץ החיים ועץ הדעת ונשאר במקום גבוה שיכולים תמיד לעורר, כתיב חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך ואיתא במדרש שהכוונה היא לכה של השלשת אבות:

(6) ספר תפארת שלמה - על מועדים - לחג הסוכות

ואברהם עודנו עומד לפני ד' (בראשית יח, כב), דהנה ידוע גודל מעלת אברהם אבינו ע"ה במס"נ לד' ותוקף אהבתו ותשוקתו לעשות רצונו להאבד הוא וכל מאודו לכבוד השם יתעלה. וכל הימים הי' משתוקק

ומצפה מתי יגיע לידו איזה נסיון להמסר נפשו להאבד על קדושת שמו ע"כ בפ' העקידה כתיב (שם כב, ג) וישכם אברהם בבקר. כוונתו להשכים בבקר למהר ולבצע את מעשהו לשחוט את בנו יחידו מיד כי ירא פן אח"כ לא יגיע לידו ולא יקום מחשבתו לקיים המצוה הזאת לבצע מעשהו וכאשר ה' באמת הדיבור (שם כב, יב) אל תשלח ידך אל הנער. וכן באור כשדים כתיב (נחמיה ט, ז) והוצאתו מאור כשדים ר"ל בע"כ כי לא רצה לצאת מהכבשן בראותו כי לא נשרף והי' מתעכב והולך בו פן ישרף ומצפה על זה לכבוד הש"י עד שהוציאו הקב"ה בעצמו בע"כ וזהו (בראשית טו, ז) אשר הוצאתיך מאור כשדים. והנה מס"נ ותוקף האהבה לד' היא העומדת לבניו אחריה בכל דור ודור לבטל מהם כל גזירות קשות כמ"ש (שם כב, ט) ויעקב את יצחק בנו הוא הטובה שהיתה לישראל כי עקד כל נשמות ישראל עמו. וזה (שם) וישם את בנו ממעל לעצים ר"ל למעלה מבחי' עץ הדעת ועי"ז נתקנו. וז"ש ואברהם עודנו עומד כמ"ש חכז"ל (בראשית רבה מח, י) כי אברהם אבינו ע"ה עומד על פתחו של גיהנם וכו':

(10) ספר תורה אור - פרשת תולדות

כו':

והנה כתיב באברהם קח נא את בנך כו' אשר אהבת את יצחק כו'. כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך כדכתיב מים קרים על נפש עיפה. וכמו"כ להיפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים. ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלה למטה אהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטה למעלה. היינו שבחי' יצחק הוא פחד יצחק שהוא בחי' יראה ובטול ולכן זה א"א שימשיך אברהם למטה בחי' פחד יצחק הנ"ל שבחינת בטול כזה א"א לנבראים לקבל כי גם למעלה אמרו הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן ע"י גילוי רב ומכ"ש למטה בנבראים. ולכן כתיב ויעקוד אותו על המזבח ממעל לעצים למעלה מבחינת עה"ח ועה"ד שם יוכל להתגלות בחי' פחד יצחק הנ"ל. אמנם ביעקב כתיב ופחד יצחק היה לי. כי יעקב היה בחור שבאבות בחי' התכללות מברייח מן הקצה כו'. ולכן אמר אלקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי שהי' לו שני הבחינות בחי' אברהם כנ"ל. וגם פחד יצחק היה יכול להמשיך למטה ג"כ. והנה לע"ל כתיב כי אתה אבינו פי' כי עתה א"א שבחי' פחד יצחק יהי' בבחי' אבינו שהיא המשכה למטה וכנ"ל. אבל לע"ל כשיהיה בלע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר כו' אז יתגלה בחי' פחד יצחק למטה שיהי' הוא בחי' אבינו כדכתיב לבא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד ה' שיתגלה בחי' פחד ובטול למטה וראו כל בשר. וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם. אברהם הוליד את יצחק. ב"פ אברהם וב"פ יצחק. כנודע ממשל גשמי שהזכר יוכל להזריע בלא נקבה משא"כ הנוקבא כו'. והגם שאמרו אשה מזרעת תחלה כו' היינו ג"כ ע"י התעוררות הדכר תוכל הנוקבא להזריע תחלה כו'. וגם אח"כ עיקר ההולדה מטפת הדכר שממנו הלובן :

(11) ספר ליקוטי תורה - פרשת שלח

וחטא המקושש היינו שעוקר דבר מגידולו היינו שמפריד היש להיות נפרד בפ"ע בבחי' דבר נפרד ולא יהיה בטל במקורו המחיה ומהוה אותו כו' וביום השבת שאז התחברות עה"ד ועה"ה שהיש בטל כו' עליות העולמות כו' לכן העוקר דבר מגידולו שהוא להיות יש בפ"ע הפך הביטול במקורו הוא חייב כו' כי עי"ז פוגם בעצים הנ"ל עץ הדעת ועץ החיים. ועמ"ש מענין עה"ד ועה"ה בפ' בראשית ע"פ הן האדם כו' ולעיל בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה]: